

สภาพแวดล้อมจังหวัดพิจิตร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาระบบการดำเนินงานด้านธุรกิจวิดีโอเทป ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร เหตุผลที่ต้องศึกษาเรื่องนี้ในจังหวัดพิจิตร เพราะผู้วิจัยได้เคยศึกษาเรื่องนี้ ในเขตกรุงเทพมหานครมาก่อน แต่เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย ตามที่ได้กล่าวไว้ในหลักการและเหตุผลตอนต้นของการทำวิจัย ผู้วิจัยจึงได้เปลี่ยนสถานที่ศึกษาไปที่จังหวัดพิจิตรแทน และอีกสาเหตุหนึ่งเนื่องจากการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีลักษณะของการบรรยายหรือพรรณนา ดังนั้นการที่เลือกจังหวัดพิจิตรเนื่องจากเป็นจังหวัดที่ไม่ใหญ่โตเหมาะสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ก่อนที่จะกล่าวถึงโครงสร้างของการดำเนินธุรกิจวิดีโอเทปในฐานะผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค จะได้กล่าวถึงสภาพทั่วไปของจังหวัดพิจิตรเสียก่อนว่าเป็นอย่างไร เช่น สภาพทางด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจและสังคม รวมถึงสื่อต่าง ๆ ที่แพร่กระจายอยู่ในจังหวัดพิจิตร แล้วก็จะกล่าวถึงสภาพทั่วไปของศูนย์วิดีโอเทปที่ผู้วิจัยทำการศึกษา จนถึงขั้นการจัดจำหน่ายไปยังผู้บริโภคและผู้บริโภคสื่อวิดีโอเทป

พิจิตรเป็นจังหวัดที่ไม่ใหญ่โตมากนัก แต่เป็นจังหวัดที่เก่าแก่มาจกจังหวัดหนึ่งในประเทศไทย อยู่ทางภาคเหนือตอนล่าง ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม และโดยที่เป็นจังหวัดไม่ใหญ่นี้เอง สภาพภูมิประเทศจึงไม่มีความแตกต่างกันจนสามารถที่จะแบ่งแยกออกได้ สภาพของดินมีความสมบูรณ์ค่อนข้างสูงไปจนถึงปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากการทับถมของตะกอนที่กระแสน้ำจากแม่น้ำพิตามา จึงเหมาะแก่การทำนาและปลูกพืชหมุนเวียน พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกบุกเบิกเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ทำให้พื้นที่ป่าไม้เหลือน้อยมากจนแทบไม่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ตอนกลางของจังหวัดมีแม่น้ำสายสำคัญ 2 สาย คือ แม่น้ำน่านและแม่น้ำยม ไหลผ่านก่อให้เกิดน้ำท่วมเป็นประจำ เนื่องจากน้ำเหนือไหลหลาก ประกอบกับน้ำป่าซึ่งไหลมาจากทิวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์ด้านตะวันออก ทรัพยากรที่สำคัญนอกเหนือจากที่ดิน คือ แร่ขี้เหล็ก พบที่ตำบลวังจั่ว อำเภอบางมูลนาก

สภาพพื้นที่ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการเกษตร และมีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่านและใช้เป็นเส้นทางคมนาคมมาแต่โบราณ ทำให้เมืองพิจิตรเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่ก่อนยุคกรุงสุโขทัย และยังมีหลักฐานปรากฏตราพบทุกวันนี้

ในด้านเศรษฐกิจ จังหวัดพิจิตรเคยมีบทบาทในฐานะเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของประเทศ รัฐบาลจึงให้ความสำคัญในเรื่องนี้จึงมีโครงการก่อสร้างท่าเรือลำนํ้า และท่าเรือชายฝั่ง ที่อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรจึงจะเพิ่มบทบาทความสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางนํ้าของภาคเหนือต่อไป

จังหวัดพิจิตรแม้ว่าจะเป็นจังหวัดเล็ก แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างยอดเงินฝากรวมของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ในจังหวัดทางภาคเหนือทั้ง 16 จังหวัดด้วยกันจะพบว่า อัตรายอดเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดพิจิตรอยู่ในอันดับที่ 5 และอัตรายอดการให้กู้ยืมเงินของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดอยู่ในอันดับที่ 8 ซึ่งจัดว่าอยู่ในอันดับที่สูงพอสมควร

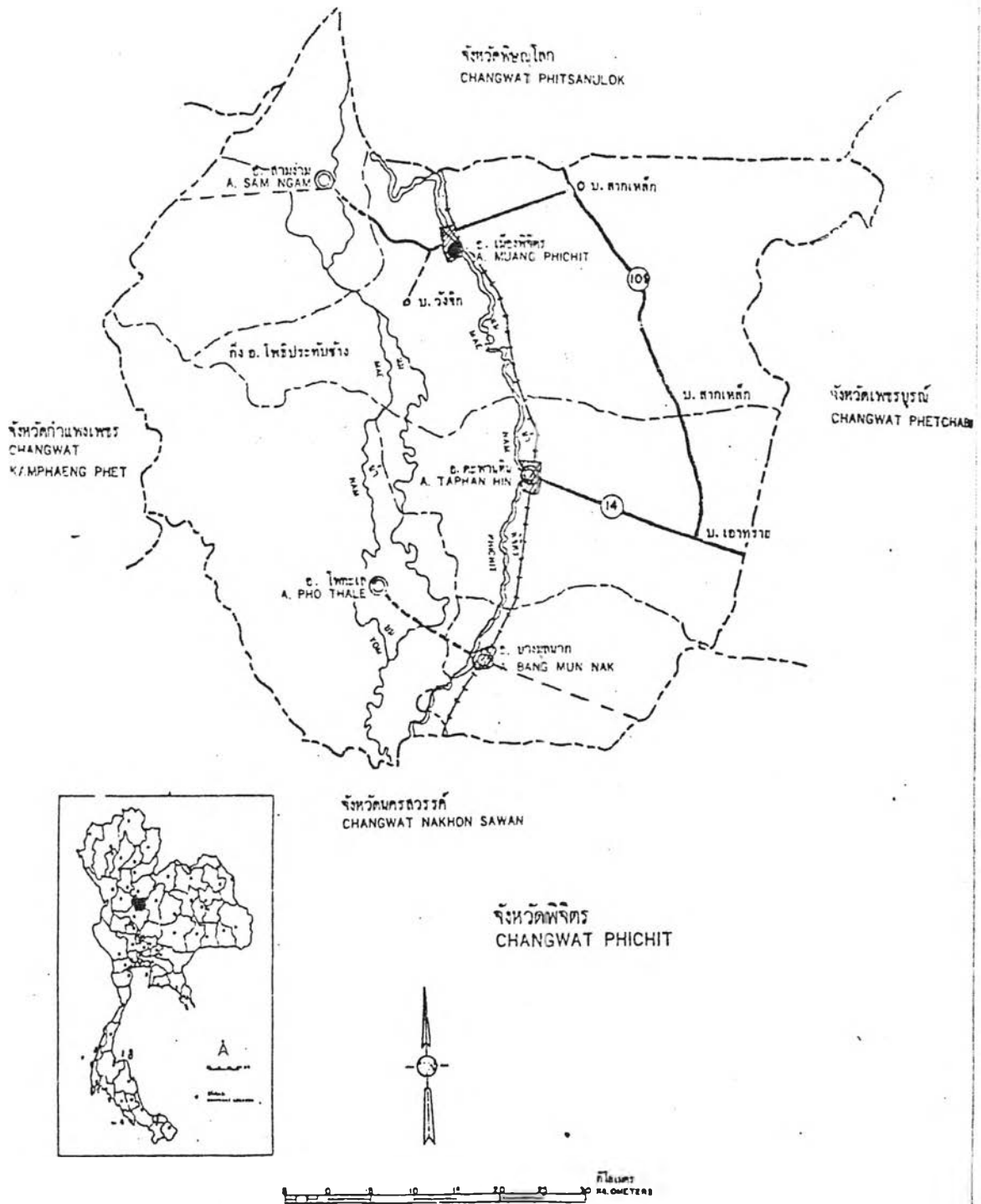
จังหวัดพิจิตรอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 347 กิโลเมตรทางรถไฟ ตัวเมืองตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ มีเนื้อที่ 4,531,014 ไร่ ประชากร 544,900 คน 660 หมู่บ้าน 111,787 ครัวเรือน เป็นครอบครัวที่ประกอบอาชีพทางเกษตร 85,398 ครอบครัว อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลก (อ.บางกระทุ่ม, อ.บางระกำ)
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์ (อ.ชุมแสง, อ.หนองบัว)
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดเพชรบูรณ์ (อ.ชนแดน)
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดกำแพงเพชร (อ.พรานกระต่าย) และ จังหวัดนครสวรรค์ (อ.บรรพตพิสัย) (กำธร สกิริกุล : 2517, 567-5)

ภาพที่ 8

รูปแสดงแผนที่จังหวัดพิจิตร จากหนังสือท่องเที่ยวในประเทศไทย

20 สิงหาคม 2517 : 568

จังหวัดพิจิตร ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนล่างของประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำยมและแม่น้ำน่านไหลผ่าน แม่น้ำทั้งสองสายไหลผ่านจังหวัดพิจิตรในลักษณะเกือบเป็นเส้นขนานจากทิศเหนือถึงทิศใต้ ความยาวของแม่น้ำน่านที่ไหลผ่านจังหวัดพิจิตร ยาวประมาณ 78 ก.ม. และความยาวของแม่น้ำยมที่ไหลผ่านจังหวัดพิจิตร ยาวประมาณ 124 ก.ม. แต่ส่วนที่ยาวที่สุดของจังหวัดพิจิตร วัดจากทิศเหนือถึงทิศใต้ยาวประมาณ 77 ก.ม. และส่วนที่กว้างที่สุดของจังหวัดพิจิตร วัดจากทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตกกว้างประมาณ 72 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศแบ่งได้ 3 ส่วน คือ

1. พื้นที่ทางตะวันออกของแม่น้ำน่าน พื้นที่ส่วนนี้มีความลาดเทจากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตกบริเวณที่ใกล้แม่น้ำน่านเป็นพื้นที่ค่อนข้างต่ำ และมีน้ำท่วมเกือบทุกปี แต่พื้นที่อยู่ห่างไกลจากแม่น้ำน่านเป็นพื้นที่ค่อนข้างสูง มีลำน้ำที่เกิดจากเทือกเขาเพชรบูรณ์ไหลผ่านบริเวณนี้จากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตกลงสู่แม่น้ำน่าน บริเวณดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 2,255.2 ตารางกิโลเมตร
2. พื้นที่ระหว่างแม่น้ำยมและแม่น้ำน่าน เป็นที่ราบน้ำท่วมถึงพื้นที่ลาดเอียงเล็กน้อยจากทิศเหนือถึงทิศใต้ มีแม่น้ำพิจิตรไหลผ่านกึ่งกลางของพื้นที่จากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ ซึ่งพื้นที่ในส่วนนี้ทั้งหมดมีประมาณ 1,084 ตารางกิโลเมตร
3. พื้นที่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำยม เป็นพื้นที่ลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก พื้นที่ส่วนที่อยู่ใกล้แม่น้ำยมเป็นพื้นที่ต่ำ มีน้ำจากแม่น้ำยมเอ่อล้นเข้าท่วมแทบทุกปี นอกจากปีที่แห้งแล้งมาก ๆ เท่านั้น ในส่วนนี้ทั้งหมดประมาณ 1,630.8 ตารางกิโลเมตร

การสื่อสารมวลชนของจังหวัดพิจิตร

1. เครื่องมือสื่อสารมวลชน

ในจังหวัดพิจิตร มีเครื่องมือสื่อสารมวลชนทั้งของหน่วยราชการและภาคเอกชนเกือบทุกชนิด

1.1 สิ่งพิมพ์ จัดพิมพ์เอกสารประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมความรู้ ข่าวสารแก่ประชาชนทั้งในจังหวัดและจังหวัดต่าง ๆ

ในรูปแบบหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่มีการโฆษณา โดยใช้งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเดือนละ 1 ฉบับ ๆ ละ 1,800 เล่ม นอกจากนี้จังหวัดพิจิตรยังได้พิมพ์แผ่นพับเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดพิจิตรเพื่อแจกจ่ายแก่ผู้สนใจให้ได้ทราบด้วย

1.2 หนังสือพิมพ์ จังหวัดพิจิตรมีผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ส่วนกลางประจำในจังหวัดพิจิตรไม่กี่ฉบับจะมีแต่หนังสือพิมพ์ฉบับใหญ่ ๆ เช่น ไทยรัฐ เคลิวิวิส์ คาวสยาม ข่าวสด มติชน แนวหน้า ส่วนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีเพียง 6 ฉบับ ทุกฉบับออกเดือนละ 2 เล่ม คือ วันที่ 1 และวันที่ 16 ของเดือน

1.3 วิทยุกระจายเสียง จังหวัดพิจิตรมีสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองทัพภาคที่ 3 ส่วนหน้า อยู่ 1 สถานี ตั้งอยู่บริเวณตลาดราชมรรคา ถนนสายพิจิตร-สามง่าม

1.4 วิทยุโทรทัศน์ จังหวัดพิจิตรไม่มีสถานีส่งหรือสถานีถ่ายทอดโทรทัศน์ แต่สามารถรับชมโทรทัศน์ได้ชัดเจนจากสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 และจากการถ่ายทอดรายการโทรทัศน์สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3 จากสถานีโทรทัศน์ช่อง 8 จังหวัดลำปาง ส่วนรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 9 รับได้ชัดเจนในบางห้องที่เท่านั้น

1.5 ห้องสมุด จังหวัดมีห้องสมุดสำหรับประชาชนหลายแห่ง อาทิ ห้องสมุดธนาคารศรีนคร ห้องสมุดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพิจิตร ห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งดำเนินงานโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพิจิตร จำนวนประมาณ 150 แห่ง

1.6 การโทรคมนาคมและโทรทัศน์ จังหวัดพิจิตร มีชุมสายโทรศัพท์ที่ดำเนินการอยู่ภายใต้การรับผิดชอบขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยทั้งสิ้น 3 แห่ง คือ ชุมสายโทรศัพท์พิจิตร ชุมสายโทรศัพท์ตะพานหิน ชุมสายโทรศัพท์บางมูลนาก มีจำนวนคู่สายทั้งสิ้น 2,400 คู่สาย จำนวนผู้เช่า 1,715 ราย ส่วนใหญ่จะใช้ในธุรกิจเอกชนประมาณ 85 % อีก

15 % ใช้ในส่วนราชการและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งในปัจจุบันก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชนในจังหวัด และการบริการในด้านนี้ประชาชนยังไม่ได้ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร และการติดต่อระหว่างอำเภอก็ไม่สะดวก เนื่องจากระบบโทรศัพท์ยังกระจายไม่ทั่ว ถึงแม้แต่ในเขตมีการตั้งชุมสายโทรศัพท์ ระบบโทรศัพท์กระจายอยู่ในเฉพาะเขตเทศบาลและบริเวณใกล้เคียง จึงได้มีการดำเนินการโครงการโทรศัพท์ทางไกลชนบท ในทุกห้องที่และทุกอำเภอในเขตจังหวัด

1.7 การไปรษณีย์และโทรเลข จังหวัดพิจิตรมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขของการสื่อสารแห่งประเทศไทยทั้งสิ้น 11 แห่ง เป็นที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขประจำอำเภอ 8 แห่ง และเป็นที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขประจำตำบล 3 แห่ง

2. การประชาสัมพันธ์ของเอกชนและส่วนราชการ

การประชาสัมพันธ์ของเอกชน

ส่วนใหญ่เป็นภาคเอกชนของจังหวัดที่ไม่มีธุรกิจการค้าขายในจังหวัด การประชาสัมพันธ์ด้านการธุรกิจการค้าของเอกชนเป็นไปปลีก หรือโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นซึ่งเป็นการโฆษณาในลักษณะเกรงใจกันมากกว่า นอกจากการประชาสัมพันธ์ของเอกชนประเภทธนาคาร ซึ่งจะมีการทำประชาสัมพันธ์ในรูปแบบการจัดงานขายสินค้าในวันครบรอบการจัดตั้งธนาคาร ซึ่งมีผลในการช่วยลดค่าครองชีพให้ประชาชน

การประชาสัมพันธ์ของส่วนราชการ

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดได้เข้าไปดำเนินการให้เป็นส่วนใหญ่ สำหรับงานประชาสัมพันธ์ในปัจจุบันดำเนินการทั้งด้านข่าววิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ วิทยุโอเทป หนังสือพิมพ์ และด้านประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว การสร้างความเข้าใจระหว่างส่วนราชการกับประชาชน โดยรับฟังความคิดเห็นตลอดจนการทำโครงการประชาสัมพันธ์งานต่าง ๆ ของส่วนราชการและประสานงานระหว่างส่วนราชการ ประชาชนและสื่อมวลชน

การให้บริการทางด้านข่าวสารของทางราชการ ได้มีการออกกระจายเสียงตามสายในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล รวมทั้งสิ้น 7 แห่ง คือ เทศบาล 3 แห่ง และสุขาภิบาล 4 แห่ง (สุขาภิบาลทับคล้อ สุขาภิบาลเขาทราย สุขาภิบาลโพทะเล และสุขาภิบาลวังกรด)

สำหรับหน่วยงานของทางราชการ การติดต่อสื่อสารของหน่วยงานราชการภายใน จังหวัดสามารถใช้บริการจากหน่วยงานราชการด้วยกัน คือ

1. วิทยุของจังหวัด (กรมการปกครอง)
2. วิทยุของตำรวจประจำกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดพิจิตร
3. โทรศัพท์สายตรงของกระทรวงมหาดไทย
4. วิทยุสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร
5. วิทยุของการไฟฟ้าพิจิตร
6. โทรศัพท์ของสถานีสื่อสารจังหวัดพิจิตร โครงข่ายการสื่อสารของกระทรวง

มหาดไทย (ย่อความจาก หนังสือข้าราชการจังหวัดพิจิตร, 2531 : 1-36)

แต่เนื่องจากภูมิประเทศของจังหวัดพิจิตรเป็นที่ราบลุ่ม มีภูเขาขวางกั้นจึงทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารทางด้านโทรศัพท์ เพราะการสื่อสารของสื่อชนิดนี้ คลื่นที่แพร่ภาพออกไปในอากาศเป็นระดับเส้นตรง จึงทำให้เขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ไม่สามารถรับชมสัญญาณภาพของโทรศัพท์จากส่วนกลางได้ดี เนื่องจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทั้ง ๆ ที่สถานีโทรศัพท์ส่วนกลาง (ช่อง 3 5 7 9 และ 11) พยายามตั้งสถานีถ่ายทอดสัญญาณดาวเทียมในเขตจังหวัดใกล้เคียง คือ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย แต่จังหวัดพิจิตรก็ยังมีอุปสรรคในการรับชมรายการ การรับชมรายการโทรศัพท์ก็อยู่ในวงจำกัดคือเฉพาะช่อง 7 และ 5 ส่วนช่อง 9 และช่อง 3 จะรับได้ต้องใช้เสาอากาศสูงมากทำให้ค่าใช้จ่ายแพง สำหรับรายการและเนื้อหาของรายการก็ยังคงเป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับคนใน กทม. มากกว่าคนต่างจังหวัด จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งเช่นกันที่ทำให้เกิดธุรกิจการค้าเนินศูนย์เช่าซื้อวีดีโอเทปขึ้นในจังหวัดพิจิตร และเกิดการแพร่หลายเป็นวงกว้างมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน อาจจะเป็นเพราะเส้นทางการเดินทางในปัจจุบันมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน

สำหรับความเจริญทางด้านต่าง ๆ ของจังหวัดยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากจังหวัดพิจิตรเป็นจังหวัดที่มีความเจริญทางด้านเกษตรกรรม ไม่ใช่จังหวัดที่เจริญทางด้านอุตสาหกรรม เพราะฉะนั้น ความเป็นอยู่ของประชากรยังคงรักษาลักษณะประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่มาก

เช่น เมื่อมีวันสำคัญ ๆ ทางประเพณีทางศาสนา ประชาชนจะมีการเฉลิมฉลองกันเสมอมา อีกทั้งประเพณีแข่งเรือซึ่งเป็นที่สนใจของคนในจังหวัดพิจิตรและท้องที่ใกล้เคียง เมื่อถึงฤดูกาลจะมีกันทั่วไปไม่เฉพาะภายในเขตอำเภอเมืองหรืออำเภอใกล้เคียง ซึ่งเชื่อว่าเป็นประเพณีที่เก่าแก่ ประชาชนยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ได้ไม่ให้อุตสาหกรรม จากลักษณะภูมิประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิจิตร เป็นเหมือนเมืองปิดไม่ใช่เมืองผ่าน เพราะฉะนั้น ความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่ว ๆ ไปเรียบง่าย

จังหวัดพิจิตรเป็นจังหวัดที่ไม่ค่อยมีสื่อมวลชนของรัฐ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ มาตั้งหลักแหล่งในการกระจายข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิงให้กับประชาชน ประชาชนจะได้รับจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร อาจจะเป็นเพราะว่าจังหวัดพิจิตรไม่ใช่หัวเมืองหลักก็ได้ ดังนั้นการใช้สื่อต่าง ๆ จะไม่ค่อยดีเท่าที่ควร เช่น โทรทัศน์รับสัญญาณภาพไม่ค่อยชัดเจนนัก วิทยุรับได้ 2-3 สถานี จากจุดนี้สื่อทางด้านวิดีโอเทปจึงเป็นส่วนทดแทนในส่วนของสื่อมวลชนประเภทบันเทิงให้กับประชาชนชาวจังหวัดพิจิตรเป็นอย่างมาก และยังได้รับความนิยมน่าสนใจในปัจจุบัน ถึงแม้สื่อมวลชนของรัฐขยายอำนาจในการแพร่สัญญาณภาพและเสียงได้ทั่วประเทศแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากจังหวัดพิจิตรยังมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพทางด้านภูมิศาสตร์ คือพื้นที่ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีภูเขาล้อมรอบ ทำให้มีอุปสรรคในการรับสัญญาณภาพและเสียง แต่ถ้าต้องการให้สามารถรับสัญญาณการแพร่ภาพทางโทรทัศน์ได้ก็ต้องติดตั้งเสาอากาศสูง ๆ และต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงตามไปด้วย

จังหวัดพิจิตรจะรับสัญญาณการแพร่ภาพ จากสถานีโทรทัศน์ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค (ช่อง 8 ลำปาง) สถานีโทรทัศน์ส่วนภูมิภาครายการต่าง ๆ ไม่ค่อยเป็นที่สนใจของผู้ชม อาจเป็นเพราะรายการบางรายการที่รับถ่ายทอดมาจากสถานีโทรทัศน์บางสถานีในส่วนกลางซึ่งเป็นรายการที่เคยแพร่ภาพจากสถานีส่วนกลางมาแล้ว จึงเป็นรายการที่ไม่ทันสมัย ทำให้ประชาชนไม่ค่อยสนใจเปิดรับมากนัก ประชาชนส่วนใหญ่จะเปิดรับจากสถานีส่วนกลาง แต่ปัญหาจากการรับภาพจากสถานีโทรทัศน์ ทำให้ประชาชนที่นิยมชมชอบสื่อประเภทบันเทิง จึงหันไปหาความบันเทิงจากสื่อวิดีโอเทปแทน เพราะเป็นสื่อที่มีโอกาสในการเลือกเนื้อหา รูปแบบของรายการต่าง ๆ ได้มากกว่าสื่ออื่น มีความคมชัดกว่า ราคาถูกและสะดวก เพราะหาเช่าได้ภายในจังหวัด สาเหตุเหล่านี้จึงทำให้สื่อวิดีโอเทปแพร่หลายมากในจังหวัดพิจิตร

สภาพทั่วไปของศูนย์วีดีโอเทป

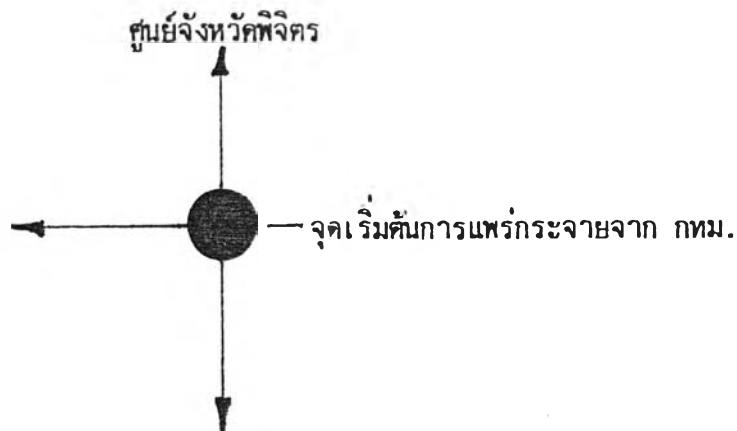
ศูนย์วีดีโอเทปที่ผู้วิจัยทำการศึกษานั้น เป็นศูนย์วีดีโอเทปที่ใหญ่ที่สุดภายในจังหวัดซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนของเมืองใกล้ตลาดสด การเดินทางไปมาสะดวก เพราะตั้งอยู่บนถนนสายสำคัญของจังหวัดมาก่อน (แต่ในปัจจุบันตัวจังหวัดได้มีการขยายผังเมืองไปรอบนอก ถนนดังกล่าวจึงเป็นถนนสายสำคัญน้อยลง) ตัวอาคารมีลักษณะเป็นตึกแถว 2 ชั้น 2 คูหา หน้าร้านตกแต่งได้สวยงาม โดยการติดตั้งด้วยกระจกบานใหญ่ทั้งสองห้องทำให้ดูร้านค้ำว้างขวาง ประตูทางเข้า-ออกของร้านมีประตูเดียวอยู่ทางด้านซ้าย เพื่อง่ายในการดูแลลูกค้าและสินค้าของผู้ค้าเน้นกิจการสำหรับห้องทางขวาไม่มีประตูเข้า-ออก แต่เป็นกระจกบานใหญ่ เจ้าของกิจการจะใช้ในการติดภาพโปสเตอร์ภาพยนตร์ต่าง ๆ สำหรับโฆษณาเพื่อดึงดูดคนทั่ว ๆ ไปที่เดินผ่านไปมา หรือแม้กระทั่งสมาชิก การตกแต่งหน้าร้านด้วยภาพโฆษณาภาพยนตร์จากบริษัทต่าง ๆ นี้เองทำให้หน้าร้านดูโดดเด่นมาก

ศูนย์วีดีโอเทปเริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2516 ก่อนที่จะมาเป็นศูนย์วีดีโอเทป คือ ก่อนปี 2516 วีดีโอเทปยังไม่ได้แพร่หลายเท่าที่ควรโดยเฉพาะในต่างจังหวัด จากการได้สัมภาษณ์เจ้าของกิจการจึงได้ข้อมูลว่า เป็นคนชอบดูภาพยนตร์ประเภท 8 ม.ม. กับเพื่อน ๆ ที่รับราชการอยู่ในจังหวัดเป็นประจำ วันหนึ่งข้าราชการระดับผู้ใหญ่ของจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นชาวจังหวัดพิจิตรได้ชักชวนกันไปดูวีดีโอเทปที่บ้าน ภาพยนตร์ที่ได้มาคงจะเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับสมนาคุณมา เพราะผู้ชักชวนเป็นถึงข้าราชการระดับผู้ใหญ่ เขาก็ได้สอบถามว่าภาพยนตร์มีความยาวเท่าไร ได้รับคำตอบว่าความยาว 1 ชั่วโมงกว่า ทำให้เขาแปลกใจมาก เพราะปกติที่เคยดูภาพยนตร์ 8 ม.ม. มานั้นความยาวอย่างมากก็ 10 นาที ซึ่งเขาก็ไม่เคยเห็นมาก่อนว่าวีดีโอเทปเป็นอย่างไร เมื่อเขาได้ไปดูวีดีโอเทปเป็นครั้งแรกในชีวิต กลับมาที่บ้านก็คิดอยากจะทำซื้อไว้ใช้เองสักเครื่อง จึงได้ไปปรึกษากับร้านขายเครื่องวิทยุโทรทัศน์ในจังหวัดพิจิตร เมื่อได้ข้อมูลแล้วก็ให้ร้านค้าช่วยสั่งซื้อให้ 1 เครื่อง ราคาตอนนั้นหนักเอาการหลายหมื่นทีเดียว เมื่อได้ซื้อเครื่องวีดีโอเทปมาแล้ว ปัญหาต่อมาคือ ม้วนเทปภาพยนตร์สำหรับใช้ดูก็ไม่มีในตัวจังหวัด จึงไปซื้อจากกรุงเทพฯ ราคา ม้วนละ 400 บาท ไปกรุงเทพฯ ทุกครั้งก็ซื้อมาทุกครั้ง จนกระทั่งมีม้วนวีดีโอเทปเป็นของตัวเองประมาณ 100 ม้วน เมื่อมีมากม้วน เพื่อน ๆ ก็เริ่มจะมาขอยืมไปดู (เพราะหลาย ๆ คนเริ่มจะซื้อเครื่องวีดีโอเทปเข้ามาใช้กันแล้ว) บางครั้งที่เขาไม่อยู่บ้านเพื่อนก็มาขอ

ยืมจากภรรยา บางครั้งเมื่อจะดูภาพยนตร์จากวิดีโอเทปก็แปลกใจว่าม้วนวิดีโอเทปหายไปไหนจึงทราบจากภรรยาว่าเพื่อนยืมไป

ถึงจุดนี้จึงคิดว่าต่อไปใครจะยืมไปดูเฉย ๆ ไม่ได้ต้องคิดค่าเช่าแบบหนังสือ เริ่มแรกก็คิดค่าเช่าม้วนละ 20-30 บาท ก็มีคนนิยมมาเช่ายืมกันมาก เขาจึงคิดว่าน่าจะทำธุรกิจแบบนี้ได้ จึงได้ไปหาซื้อภาพยนตร์จากกรุงเทพฯ มาเพิ่มอีก ความนิยมของคนเช่าม้วนวิดีโอเทปก็มากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เปิดร้านเป็นจริงเป็นจังขึ้นในปี 2516 และเป็นธุรกิจที่ได้ดำเนินกิจการมาจนถึงปัจจุบัน (สัมภาษณ์ เจ้าของผู้ดำเนินธุรกิจศูนย์วิดีโอเทป จังหวัดพิจิตร)

โดยที่ระยะเริ่มแรกของการแพร่กระจายของภาพยนตร์วิดีโอเทปในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิจิตร ได้เกิดการแพร่กระจายมาจากกรุงเทพฯ ก่อน เพราะกรุงเทพฯ เป็นจุดศูนย์กลางใหญ่ของการเริ่มต้นแพร่กระจาย ซึ่งตรงกับลักษณะการแพร่กระจายแบบ Hierarchical Diffusion คือ จะแพร่กระจายจากกรุงเทพฯ ไปสู่กลุ่มชนที่มีฐานะดีในภูมิภาคนั้น

แผนภูมิ 8

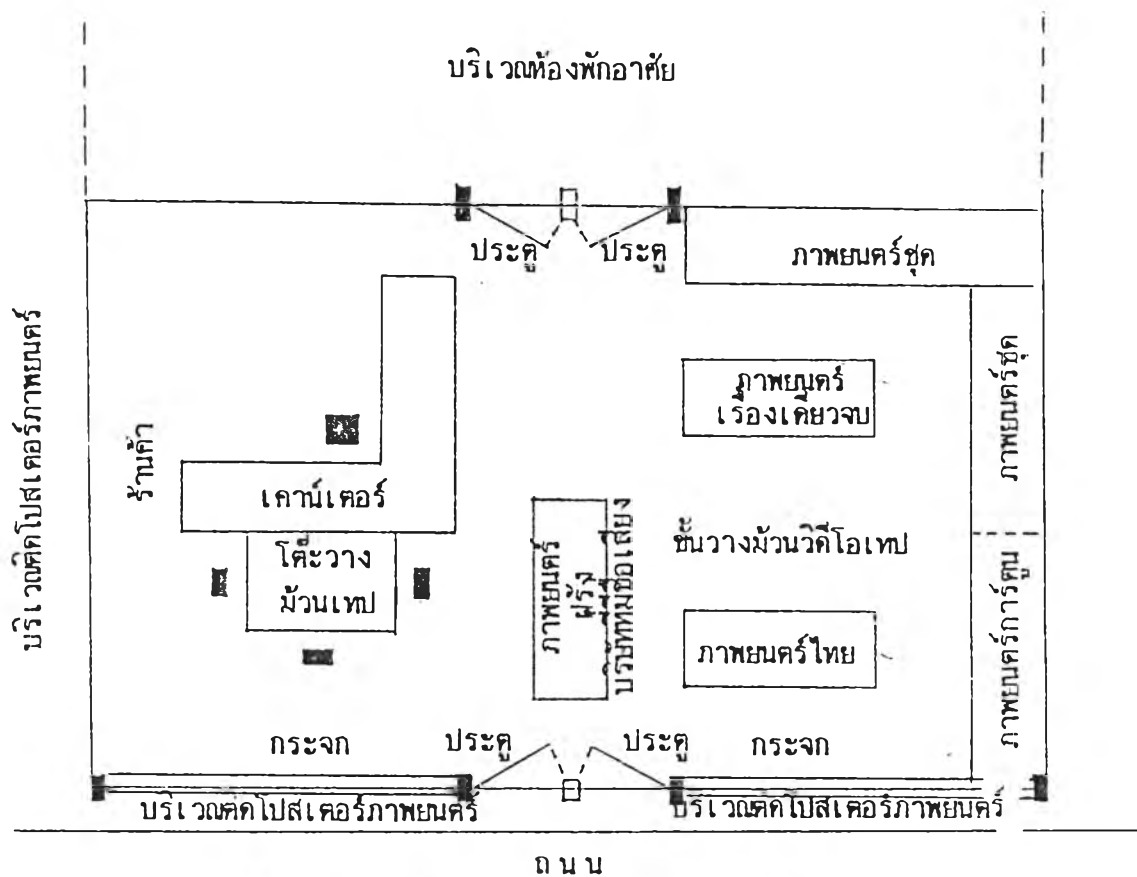
แสดงถึงการแพร่กระจายของภาพยนตร์วิดีโอเทประยะเริ่มแรกในจังหวัดพิจิตร

สภาพภายในของศูนย์วิดีโอเทป

ภายในร้านของศูนย์วิดีโอเทปได้ถูกตกแต่งและจัดวางม้วนวิดีโอเทปเป็นสัดส่วน สวยงาม เช่น ทางด้านขวาของห้องประกอบด้วยชั้นวางม้วนวิดีโอเทปตามประเภทต่าง ๆ ของภาพยนตร์ดูเป็นระเบียบเรียบร้อย ทางด้านซ้ายของห้องจัดไว้สำหรับเป็นโต๊ะทำงาน 1 ชุดเป็นโต๊ะมีเคาน์เตอร์ เพราะต้องใช้เนื้อที่ในการวางม้วนวิดีโอเทปมาก ตรงด้านหน้าของโต๊ะทำงานมีโต๊ะเป็นแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าพร้อมเก้าอี้ 2-3 ตัว มีไว้สำหรับวางม้วนวิดีโอเทปที่ผู้เช่าคืนในแต่ละวัน และภาพยนตร์เรื่องใหม่ที่เข้ามา เพื่อรอในการเก็บเข้าตามประเภทของภาพยนตร์ รวมทั้งเป็นที่ซ่อมหรือทำกล่องวิดีโอเทปใหม่ที่เกิดการชำรุดเสียหาย ขณะเดียวกันก็ใช้เป็นโต๊ะสำหรับแขกไปในตัวด้วย ฝาผนังภายในร้านทั้งสองห้องจะติดภาพโฆษณาภาพยนตร์จากบริษัทต่าง ๆ อยู่มากมาย เมื่อเข้าไปในร้านยิ่งทำให้น่าสนใจมาก

ภายในร้านมีพนักงานสำหรับดูแลร้านค้าเป็นผู้หญิง 1 คน อายุประมาณ 14 ปี โดยปกติพนักงานจะดูแลกิจการตลอดเวลา เจ้าของจะดูแลกิจการในช่วงเช้ากับตอนเย็น เป็นเพราะช่วงเวลาดังกล่าวมีผู้มาใช้บริการมาก

รูปที่แสดงให้เห็นถึงสภาพทั่วไปของศูนย์วีดีโอเทปที่ผู้วิจัยศึกษา

ภาพที่ 9

ลักษณะการจัดประเภทภาพยนตร์

ได้ถูกจัดแบ่งตามประเภทของภาพยนตร์ เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อผู้เช่าในการเลือกชมภาพยนตร์ ซึ่งได้ถูกแบ่งไว้ตามประเภทดังนี้

1. ภาพยนตร์การ์ตูน ทุกบริษัททุกเรื่องที่เป็นภาพยนตร์การ์ตูนสำหรับเด็ก เช่น การ์ตูนของวอลดิสนีย์ การ์ตูนญี่ปุ่น สารคดีเกี่ยวกับสัตว์ และภาพยนตร์เกี่ยวกับเด็ก ๆ ทุกชนิดจะถูกวางอยู่ในส่วนของตู้ประเภทภาพยนตร์การ์ตูน
2. ภาพยนตร์จีนชุด จะถูกวางไว้เป็นเรื่อง ๆ อย่างเรียบร้อย ตั้งแต่ม้วนที่หนึ่ง จนถึงม้วนสุดท้าย ไม่เฉพาะภาพยนตร์จีนอย่างเดียวเท่านั้น รวมถึงภาพยนตร์ประเภทอื่นที่ไม่ใช่เรื่องเดี่ยวจบในม้วน เช่น ภาพยนตร์อินเดีย ถ้าผู้เช่าชอบภาพยนตร์เป็นชุด ก็เลือกชมได้ที่ตู้วางวีดีโอเทปประเภทภาพยนตร์ชุด

3. ภาพยนตร์เรื่องเดียวจบ ผู้เข้าที่ชอบดูภาพยนตร์ประเภทเรื่องเดียวจบภายใน ม้วนเดียวไม่ว่าภาพยนตร์จีน ไทย ฝรั่งเศส อินเดีย มวยปล้ำ และภาพยนตร์ที่ขโมยถ่ายมาจาก โรงภาพยนตร์ ภาพยนตร์ประเภทนี้จะรวมกันอยู่ที่ตู้วางวีดีโอเทปภาพยนตร์ม้วนเดียวจบ

4. ภาพยนตร์แยกตามบริษัทผู้จัดจำหน่าย ที่วางภาพยนตร์ส่วนนี้จะเป็นภาพยนตร์ เรื่องเดียวจบภายในม้วน แต่จะเป็นภาพยนตร์ที่มีคุณภาพ บริษัทที่มีชื่อเสียงจัดจำหน่าย เช่น บริษัท CVD, VCR, STUIDEO, CID-VIDEO ฯลฯ ซึ่งเป็นตัวแทนภาพยนตร์ของบริษัท ใหญ่ ๆ ในโลก คือ PARAMOUT, UNIVERSAL, RCA/COLOMBIA, 20 th CENTURYFOX, WARNER BROTHER, SHORE BRADER, OA และ EMI เป็นต้น ผู้บริโภคภาพยนตร์ประ-เภทนี้มักจะเป็นวัยรุ่นและผู้รับราชการในจังหวัด

5. ภาพยนตร์ไทย เป็นภาพยนตร์ไทยที่เป็นของไทยโดยเฉพาะ รวมถึงตลกคณะต่าง ๆ และลำตัด

ศูนย์วีดีโอเทปดังกล่าวที่ผู้วิจัยทำการศึกษานี้ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก นอกเหนือจาก 2 ศูนย์ฯ ในจังหวัดพิจิตรที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในลักษณะการสังเกตแบบไม่เป็นทางการ จากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยได้ทราบรายละเอียดในการดำเนินการทางด้านธุรกิจวีดีโอเทปมากยิ่งขึ้น